

การสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกัน
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่
สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก*

Communication to Increase Efficiency for Social Media Literacy
toward Preventing the Spread of Coronavirus for Undergraduate's
Students in Phitsanulok Province

วันที่รับบทความ: 26 มิถุนายน 2566 / วันที่แก้ไขบทความ: 31 สิงหาคม 2566 / วันที่ตอบรับบทความ: 25 กันยายน 2566

เอกรงค์ บั้นพงษ์^{1,**} และ พิมพ์ชญา ฟักเปี่ยม²
Akkarong Punpong and Pimchaya Fakpiem

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the factors affecting social media literacy towards preventing the spread of Coronavirus for undergraduate students in Phitsanulok province; and 2) the communication methods to increase the efficiency of social media literacy towards preventing the spread of Coronavirus for undergraduate students in Phitsanulok province.

This study is qualitative research, in which the data is collected through in-depth interviews and a focus group of fifteen samples.

The findings indicated that factors influencing social media literacy in preventing the spread of coronavirus among undergraduate students encompassed demographic characteristics, proficiency in social media skills, behavior related to social media exposure, and social media literacy. The skills for enhancing social media literacy in the context of preventing coronavirus transmission were identified,

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่ออุบัติใหม่สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

This article is a part of the research project “Communication to Increase the Efficiency for Social Media Literacy toward Preventing the Spread of Coronavirus for Undergraduate's Students in Phitsanulok Province.” funded by Phibulsongkram Rajabhat University.

¹ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Phibulsongkram Rajabhat University.

² สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Phibulsongkram Rajabhat University.

**Corresponding author; E-mail address: akkarongpunpong@gmail.ac.th

including accessing information on social media, analyzing information from social media, evaluating media content on social platforms, creating content on social media, and actively participating in disseminating information through social media. Furthermore, communication guidelines to enhance the effectiveness of the social media literacy model in preventing coronavirus transmission comprise family, university, collaboration between the government and the private sector, and social media use among students.

Keyword: Social Media Literacy, Coronavirus, Undergraduate Student

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ระเบียบวิธีวิจัยใช้เชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกึ่งกลุ่มตัวอย่าง 15 คน

ผลการวิจัยพบว่ามีปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของนักศึกษาต่อสื่อสังคมออนไลน์เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประกอบด้วย ประชากรศาสตร์ ทักษะพื้นฐานในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมในการรับรู้สื่อออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ การเสริมทักษะเพื่อเพิ่มการรับรู้ต่อสื่อสังคมออนไลน์เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ การประเมินสื่อในสื่อสังคมออนไลน์ การสร้างสรรค์เนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ และการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนในแนวทางการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรับรู้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถานศึกษา ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและเอกชน และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษา

คำสำคัญ: การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นักศึกษาระดับปริญญาตรี

1. หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั่วโลกที่ผ่านมา วิกฤตดังกล่าวได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของพลเมืองโลกอย่างรุนแรง โดยความหนักหนาของการระบาดครั้งนี้อยู่ที่อัตราการแพร่เชื้อที่รวดเร็วเป็นวงกว้าง (กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, 2563) จากสถานการณ์ดังกล่าว กลุ่มนักเรียน นักศึกษาจัดเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยเป็นกลุ่มที่ชอบการออกไปทำกิจกรรมภายนอกที่พุกอภัย ซึ่งเป็นวัยที่ยังขาดวุฒิภาวะและป้องกันตัวที่ดี ทั้งนี้เชื้อไวรัสจะสามารถติดต่อกันได้ง่าย หากจะต้องอยู่ในกลุ่มคนแออัดจำนวนมาก และหากกลุ่มคนเหล่านี้จะนำเชื้อไวรัสเข้าสู่บ้านไปติดกลุ่มคนสูงวัยหรือมีโรคแทรกซ้อนที่ส่งผลให้เสียชีวิตได้ ทั้งนี้ช่องทางการที่จะช่วยแนะนำหรือสร้างความเข้าใจให้กลุ่มนักเรียนเหล่านี้ได้ดี คือ สื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ต จากการสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 18 - 22 ปี ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเจนเนอเรชันซี (Generation Z) มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น (ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) จะเห็นได้จากการที่นักเรียนมีความพึงพอใจที่จะเปิดรับอินเทอร์เน็ต เพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในการนำไปใช้ประโยชน์สำหรับที่ตนต้องการ และตอบสนองความต้องการสารสนเทศของตนเองจากอินเทอร์เน็ต ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดสำคัญว่าเยาวชนที่เป็นนักศึกษาในยุคนี้นอกจากจะต้องมีทักษะในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารแล้วยังต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) อีกด้วย โดยการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกต้อง คือสิ่งที่จะช่วยให้กลุ่มเยาวชนและนักศึกษาที่บริโภคข้อมูลข่าวสาร มีภูมิคุ้มกันและปกป้องจากอิทธิพลทางลบของสื่อ และช่วยให้รู้จักเลือกรับและใช้สื่อเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้อย่างชาญฉลาด

พิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบผู้ติดเชื้อในจำนวนที่สูง ภายหลังจากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ ได้ดำเนินการบริหารจัดการในภาพรวม โดยการออกคำสั่งให้มีการเฝ้าระวังและปฏิบัติตามสุขอนามัยในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น การสวมหน้ากากอนามัยและการฉีดสเปรย์แอลกอฮอล์เสมอ โดยเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อตอบรับกับพฤติกรรมที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารที่มีมากขึ้นของกลุ่มวัยรุ่นและวัยเรียน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก, 2564)

ดังนั้น การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของจังหวัดพิษณุโลกจำเป็นต้องสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนทั่วไป ได้ว่ามีระบบการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตที่ดีทั้งในด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ในยุคแห่งสังคมข่าวสาร (Information Society) มี

ลักษณะเป็นรูปธรรมเด่นชัดยิ่งขึ้น เครือข่ายแห่งการสื่อสารครอบคลุมและโยงใยด้วยพัฒนาการแห่งเทคโนโลยีที่ทันยุคทันเหตุการณ์ การที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ รวมถึงประชาชนภายในพื้นที่ระบาดมีข้อมูลข่าวสารที่เข้าใจข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่อย่างถ่องแท้ จะทำให้การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตเนื่องจากภาวะการณัแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ภายในจังหวัดยังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาภายในจังหวัดพิษณุโลก จึงมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เนื่องจากจังหวัดพิษณุโลกจัดเป็นจังหวัดศูนย์กลางทางการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีสถานศึกษามากมายทุกระดับอุดมศึกษามากมาย อาทิ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ฯลฯ จึงเป็นจังหวัดที่มีจำนวนนักศึกษามากถึง 35,736 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) จึงเป็นที่มาของโครงการวิจัยนี้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางของการศึกษา ดังนี้

3.1 แนวคิดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หมายถึง การติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันที่เกิดจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สายพันธุ์ใหม่ในกลุ่มอาการทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ไวรัสโคโรนา 2 (SARS-CoV-2) มีอาการทางคลินิกทั่วไปที่เกี่ยวกับการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจที่มีความรุนแรงของอาการตั้งแต่คล้ายหวัดเล็กน้อย ไปจนถึงโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสที่นำไปสู่อาการหายใจลำบากเฉียบพลันซึ่งอาจถึงแก่ชีวิต อาการที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ มีไข้ ไอ และหายใจลำบากแม้ว่าผู้ป่วยบางรายอาจไม่มีอาการ

ภาวะแทรกซ้อนของโรคที่รุนแรง ได้แก่ การล้มเหลวของหลายอวัยวะ ภาวะช็อกจากการติดเชื้อ และการอุดตันของหลอดเลือดดำ (Zhu et al., 2020; Lu et al., 2020; Tang, et al., 2020)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2556) อธิบายว่า การรู้เท่าทันสื่อ คือ ทักษะ หรือความสามารถในการใช้สื่ออย่างรู้ตัว โดยขยายความการใช้สื่อว่าเป็นความสามารถตีความ วิเคราะห์ แยกแยะเนื้อหาสาระของสื่อ สามารถโต้ตอบได้อย่างมีสติรวมทั้งสามารถตั้งคำถามว่าสื่อผู้สร้างขึ้นได้อย่างไร ส่วนการใช้สื่ออย่างตื่นตัว เป็นการเปลี่ยนจากฝ่ายตั้งรับเป็นฝ่ายรุก โดยการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เข้าถึงสื่อที่หลากหลายและมีคุณภาพ รวมถึงสามารถใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

ทักษะที่จำเป็นสำหรับการรู้เท่าทันสื่อ: Center for Media Literacy (2008) ได้ระบุถึงทักษะที่จำเป็นต่อการรู้เท่าทันสื่อไว้ดังนี้ 1) ทักษะในการเข้าถึง (Access skill) เป็นทักษะที่จะช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม ถูกต้องและมีประโยชน์ สามารถเข้าใจความหมายและเนื้อหาของสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze Skill) เป็นทักษะที่จะช่วยในการตรวจสอบทั้งด้านกรอกแบบ ทั้ง รูปแบบ โครงสร้าง และลำดับของสาร รวมถึงสามารถใช้ความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมาช่วยในการทำความเข้าใจบริบทของเนื้อหาของสารได้ 3) ทักษะประเมินเนื้อหาสาร (Evaluate Skill) เป็นทักษะที่จะช่วยให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาของสารไปยังประสบการณ์ของผู้รับสาร และตัดสินความถูกต้อง คุณภาพและความเกี่ยวข้องของเนื้อหาสารได้ 4) ทักษะการสร้างสรรค์ (Create Skill) เป็นทักษะที่ให้คุณคนสามารถเขียนสิ่งที่ตนเองคิดได้โดยใช้ข้อความเสียง ภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์สารได้ และ 5) ทักษะการมีส่วนร่วม (Participate Skill) เป็นทักษะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์กับสื่อซึ่งจะทำให้สามารถทำงานกับผู้อื่นได้

3.2 แนวคิดความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลกับการสร้างชุมชนในยุคหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

Moonsun (2016) นิยามความเป็นพลเมืองดิจิทัลออกเป็น 3 มิติ คือ 1) มิติด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อและสารสนเทศ ซึ่งพลเมืองดิจิทัลต้องมีความรู้และสามารถเข้าถึง ใช้สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล 2) มิติด้านจริยธรรม พลเมืองดิจิทัลจะต้องใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างปลอดภัย มีจริยธรรม ความรับผิดชอบ ต้องตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดต่อสังคม เศรษฐกิจและความรับผิดชอบออนไลน์ และ 3) มิติด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม พลเมืองดิจิทัลจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ

ความท้าทายของการเป็นพลเมืองดิจิทัล (สุภิญญา กลางณรงค์ และ ภัทร เรืองนภากุล, 2564) คือ ผู้คนในยุคปัจจุบันมีความหลากหลาย ที่เรียกกันว่าเจเนอเรชัน (Generation) ซึ่งมีทั้ง

เบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomer) เจเนอเรชันเอกซ์ (Generation X) เจเนอเรชันวาย (Generation Y) เจเนอเรชันซี (Generation Z) และเจเนอเรชันอัลฟา (Generation Alpha) การเข้ามากระทบของเทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital Disruption กับวิถีชีวิตอย่างหนักหน่วง ทำให้ผู้คนที่ถูกเรียกว่า เจเนอเรชันซี (Generation Z) และเจเนอเรชันอัลฟา (Generation Alpha) มีพฤติกรรมความคิด และความเชื่อแตกต่างอย่างคนรุ่นก่อนหน้าค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากเติบโตมาในสิ่งแวดล้อมดิจิทัลหรือชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) ที่ทะลวงกำแพงด้านสถานที่และเวลา ทำให้ได้เรียนรู้เหตุการณ์รอบตัวและรอบโลกอย่างหลากหลายและรวดเร็ว ในขณะที่ เบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomer) เจเนอเรชันเอกซ์ (Generation X) เจเนอเรชันวาย (Generation Y) ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบผู้อพยพเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Immigrants) ต้องมีการปรับตัวในการใช้ชีวิตยุคดิจิทัลอย่างมาก

ด้วยความรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การแข่งขันด้านความรวดเร็วจึงเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ ความถูกต้องของข้อมูลจึงถูกมองข้ามไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและทางใจของสมาชิกในสังคม จากการได้รับชุดข้อมูลผิดหรือบิดเบือน โดยเฉพาะในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งกลายเป็นปัญหาของโลกที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดการแพร่สะพัดของข้อมูลบิดเบือนจำนวนมากผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังรวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์ที่สร้างผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิทธิของพลเมืองในยุคดิจิทัล

พลเมืองดิจิทัลและการสร้างชุมชนในโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19):

การส่งเสริมการเรียนรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ รวมทั้งรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในโลกสมัยใหม่ ไปจนถึงเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อสังคมและใช้มันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกยังคงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะแม้เราอาจจะใช้อินเทอร์เน็ตราวกับมันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตไปแล้ว แต่ดูเหมือนคนจำนวนมากยังขาดทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ประโยชน์จากโอกาสดังกล่าว ยังไม่รู้วิธีลดผลกระทบจากความเสี่ยงในโลกออนไลน์ รวมถึงขาดความเข้าใจเรื่องสิทธิและความรับผิดชอบต่อโลกยุคดิจิทัล สอดคล้องกับการศึกษาล่าสุดของ Next Billion Users ของ Google (Positioningmag, 2563) พบว่าสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น การค้าขาย การศึกษา บริการต่างๆ ถูกย้ายไปไว้บนโลกออนไลน์ตามแนววิถีชีวิตรูปแบบใหม่ที่ถูกปรับจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ความรู้และทักษะด้านดิจิทัลมีความจำเป็น สำหรับตัวอย่างสังคมดิจิทัลได้เกิดขึ้นท่ามกลางการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น กรณีในอินโดนีเซียแสดงให้เห็นอีกด้านหนึ่งของปรากฏการณ์ทางสังคมที่สามารถเห็นชุมชนร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เกิดการแบ่งปันผ่านสื่อเพื่อเอาชนะพลวัตและความซับซ้อนของปัญหาที่มีอยู่ การบรรเทาและช่วยเหลือในยุคการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การปรับเปลี่ยนชีวิตให้เป็นดิจิทัล อาทิ การต้องทำงานจากบ้านทุกวัน ซึ่งมีผลอย่างมากสำหรับกิจกรรมทาง

สังคมและเศรษฐกิจของประชาชน นอกจากนี้โลกดิจิทัลได้กลายเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับการใช้ชีวิตในช่วงการระบาด เพราะเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจรูปแบบใหม่กับวิถีชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและการสื่อสารสุขภาพในยุคดิจิทัล

การสื่อสารนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในชีวิตมนุษย์ เป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนและประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากเท่านั้น (ปรเม สตะเวทิน, 2546) โดยองค์ประกอบของการสื่อสารมีดังนี้

1) ผู้ส่งสาร (Sender) ตามแนวคิดของเดวิด เค เบอร์โล (1960) นั้น ผู้ส่งสารก็คือบุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นการสื่อสารทำหน้าที่ในการเข้ารหัสสาร ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่ในการสื่อสารได้ดีหรือไม่เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ 5 ประการ คือ 1.1) ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) 1.2) ทศนคติ (Attitude) 1.3) ระดับความรู้ (Knowledge Level) 1.4) ระบบสังคม (Social System) และ 1.5) ระบบวัฒนธรรม (Cultural System)

2) สาร (Message) โดยทั่วไปแล้วสาร มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ 2.1) รหัสสาร (Message Codes) สามารถแบ่งรหัสของสารออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ - รหัสของสารที่ใช้คำ (Verbal Message Codes) - รหัสของสารที่ไม่ใช้คำ (Non - Verbal Message Codes) 2.2) เนื้อหาสาร (Message Content) และ 2.3) การจัดสาร (Message Treatment)

3) ช่องทางหรือสื่อ (Channel or Medium) แบ่งสื่อออกได้เป็น 4 ประเภท คือ 3.1) สื่อระหว่างบุคคล 3.2) สื่อมวลชน 3.3) สื่อเฉพาะกิจ และ 3.4) สื่อออนไลน์ และ 4) ผู้รับสาร (Receiver)

การสื่อสารสุขภาพในยุคดิจิทัล: เมธาวิ จำเนียร (2564) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การป้องกัน ส่งเสริม และรักษาสุขภาพ เมื่อต้องสื่อสารเชิงสุขภาพกับสังคม ขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยคนที่มีลักษณะแตกต่างกันให้มีสุขภาวะที่ดี ผู้ส่งสารย่อมต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร ตั้งแต่วางแผนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย การระบุหัวข้อเพื่อการสื่อสารที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การเลือกใช้สื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) หรือ ยูทูบ (YouTube) ผสมผสานกันเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การใช้สารที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ลักษณะและพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งควรมีความกระชับ ตรงประเด็น มีลักษณะใกล้ตัว กลุ่มเป้าหมาย และมีเนื้อหาที่น่าสนใจที่จะสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการมีกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้รับรู้ประเด็นสุขภาพมากขึ้น ได้แก่ กลยุทธ์การวางแผน การมีเป้าหมายในการสื่อสารที่ชัดเจน ฯลฯ โดยหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญในการสื่อสารสุขภาพ คือ การมีเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือในเรื่องการสื่อสาร การร่วมกันทำกิจกรรมด้านสื่อสารสุขภาพเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผ่านระบบออนไลน์ และขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินผลที่มีเครื่องมือการประเมินให้เลือกใช้ตามวัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายของการ

สื่อสารครั้งนั้น ๆ ทั้งนี้ ผลจากการประเมินผลจะมีประโยชน์ในการพัฒนาวิธีการสื่อสารเพื่อ
สุขภาพให้ประสบความสำเร็จในครั้งต่อ ๆ ไป

4. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การสุ่มตัวอย่าง

เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเฉพาะเจาะจง
จากประชากรทั้งหมดโดยแบ่งคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) นักศึกษาระดับปริญญาตรี
ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในเขตจังหวัดพิษณุโลกที่เคยได้รับวัคซีนป้องกันมาไม่น้อยกว่า
2 เข็ม 2) คณาจารย์ที่ทำการสอนนักศึกษากลุ่มเป้าหมายโดยสังกัดมหาวิทยาลัยในเขตจังหวัด
พิษณุโลก และ 3) ผู้ปกครองโดยตรงที่เป็นผู้ดูแลนักศึกษา อาทิ พ่อ แม่ ญาติสนิท เป็นต้น
จำนวนทั้งสิ้น 15 คน (นักศึกษา 5 คน คณาจารย์ 5 คน ผู้ปกครอง 5 คน) นอกจากนี้ใช้การ
สุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) โดยให้นักศึกษาทำการแนะนำ คณาจารย์
และผู้ปกครองที่มีความสนิทและใกล้ชิด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะแนะนำตัว และอธิบายเกี่ยวกับงานวิจัย
รวมทั้งเอกสารคำถามกึ่งโครงสร้าง (Interview Guideline) ให้แก่กลุ่มตัวอย่างโดยจะทำการ
สนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล พื้นที่ ทั้งนี้การจะมีนัดหมายในการเก็บข้อมูล
ดังกล่าวผ่านระบบออนไลน์

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ทั้งนี้กระบวนการเก็บข้อมูลทั้งหมดจะปฏิบัติภายใต้จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดย
ไม่ให้ละเมิดหรือล่วงล้ำความเป็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

1) ทำการค้นหาข้อมูลนักศึกษา อาจารย์ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลในแต่ละ
มหาวิทยาลัย สื่อสังคมออนไลน์ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มนักศึกษา และ
ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายฐานข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) โดย
นำรายชื่อมาดำเนินการวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มย่อย (Stratified Random Sampling)
และสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายชื่อที่สุ่ม โดยทำการติดต่อไปยังนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี อาจารย์ ผู้ปกครอง ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอเก็บข้อมูล โดยมีการระบุให้
กลุ่มตัวอย่างมีการยินยอมร่วมมือในการทำงานวิจัย (Consent by Action) ตามกระบวนการ
จริยธรรมวิจัยในมนุษย์ (ผ่านการขอเอกสารการรับรองวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว) โดยผ่านการ
รับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามใน
รูปแบบแบบเร่งรัด (Expedited) ดังปรากฏในเอกสารรับรอง PSRU-EC No.: 2021/079

3) ในกรณีที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลที่เป็นหน่วยตัวอย่างได้นั้นให้ทำการสุ่มตัวอย่าง
ขึ้นมาใหม่แทนในส่วนที่ยังขาด แล้วดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไปจนได้ข้อมูลครบตามที่กำหนด
เอาไว้

4) นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกมากำหนดประเด็นต่าง ๆ ของข้อมูล (เชิงคุณภาพ) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผล เพื่อเชื่อมโยงในแต่ละประเด็นเพื่อให้ได้คำตอบของการวิจัยครั้งนี้

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก: ในส่วนของหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มนักศึกษา คณาจารย์ และผู้ปกครอง ในประเด็นที่สอดคล้อง เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งได้ดังหัวข้อต่อไปนี้

5.1.1 ด้านคุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์: ในส่วนนี้จะอธิบายเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้ต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในด้านของคุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

- **ประสบการณ์ ทักษะ และมุมมอง** พบว่า เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นอยู่แล้วสำหรับนักศึกษาที่ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 18-22 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น โดยในวัยนี้จะเริ่มห่างจากทางบ้าน มีความสนใจในกลุ่มเพื่อนมากกว่า มีกิจกรรมนอกบ้านค่อนข้างเยอะ ทั้งนี้วัยรุ่นอยู่ในวัยที่ต้องการอิสรภาพ มีพฤติกรรมอยากลอง และชอบความท้าทาย เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับอย่างมากโดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อน ดังนั้นในสถานการณ์ที่ต้องเก็บตัวอยู่กับบ้านจึงอาจทำให้วัยรุ่นรู้สึกอึดอัด จนอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือต่อต้าน นอกจากนี้วัยรุ่นอาจคิดว่าเรื่องของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นเรื่องไกลตัว ประกอบกับประสบการณ์ ทักษะ และมุมมองที่ยังถือว่าอ่อนประสบการณ์ในการใช้ชีวิต และขาดความระมัดระวัง ดังนั้นในมุมมองของวัยรุ่นส่วนใหญ่มักมองว่า โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก็เป็นแค่หวัดติดไปก็ไม่เป็นไร การเสียโอกาสในชีวิตเป็นเรื่องใหญ่ ทั้งที่จริงแล้ววัยรุ่นเป็นคนสำคัญที่จะช่วยป้องกันคนในครอบครัวจากการติดเชื้อ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีร่างกายแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันที่ดี เมื่อได้รับเชื้อมาอาจไม่มีอาการแต่ก็สามารถแพร่เชื้อไปสู่คนในครอบครัวได้ หากจำเป็นต้องออกจากบ้าน ทุกครั้งควรระมัดระวังและสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา ดังบทสัมภาษณ์

“เด็ก ๆ ค่ะ วัยนี้ยากจะออก ห้ามไปก็ไม่ได้ พอได้เข้าหน่อยก็ประชดประชัน ก็แต่กินนั่นแหละ ในฐานะพ่อแม่ การใช้วิธีไม่เข้มงวดก็ได้ผลเสมอไป ในสถานการณ์โควิดเช่นเดียวกัน บางวันห้ามไม่ได้ จะออกไปไหน ก็ต้องป้องกันกันดี ๆ อย่าเอามาติดกับพ่อแม่ ป้า ตายาย ที่บ้าน”

(ผู้ปกครองคนที่ 4: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

- **ความสัมพันธ์ และการเข้าถึง** ในหัวข้อย่อยนี้ก็มีลักษณะการเข้าถึงของวัยรุ่นที่เน้นไปที่การมีความต้องการอิสรภาพ จึงไม่ชอบการบังคับเข้มงวดมากเกินไป และเป็นวัยที่

ต้องการการยอมรับอย่างมากโดยเฉพาะจากกลุ่มเพื่อน ชอบพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง การเข้าสังคม การมีแฟน และอยากมีพื้นที่ของตนเองอย่างมาก ดังนั้นหากมองในแง่ของการสร้างความสัมพันธ์และการเข้าสังคมสำหรับกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักศึกษาจะอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงและการออกไปสู่สังคมก็เป็นความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และกลุ่มนักศึกษาหลาย ๆ คน ที่อาศัยอยู่บ้านก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการนำเชื้อจากสังคมมาแพร่เข้าคนในครอบครัว ดังบทสัมภาษณ์

“นักศึกษาส่วนใหญ่ก็อยู่ในวัยรุ่น วัยที่อยากรู้ อยากลอง ที่ต้องการออกไปพบปะกับเพื่อนฝูงในการสร้างสังคม ดังนั้นการห้ามกลุ่มคนในวัยนี้ออกไปไหนมาไหนมันก็คงยาก ผู้สอนวิธีการป้องกันและใช้ชีวิตอย่างไรให้ปลอดภัยโควิดซึ่งจะดูเหมาะสมกลุ่มคนในวัยนี้”
(อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

5.1.2 ด้านพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์: สำหรับปัจจัยในด้านนี้จะเกี่ยวข้องกับด้านพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมกาใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะกาเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ค่อนข้างสูงอยู่แล้ว โดยจากการเก็บสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจะพบว่า นักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีปริมาณใช้โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์สูงถึงร้อยละ 98 ซึ่งมีปริมาณสูงสุดในทุก ๆ วัย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) จากสถิติดังกล่าวทำให้สามารถวิเคราะห์โดยแบ่งส่วนการวิเคราะห์กาพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ออกมาดังนี้

- **วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์** จากในส่วนการวิเคราะห์จะพบได้ว่ากลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

- 1) เพื่อติดตามเหตุการณ์ ข่าวสาร ข้อมูลความรู้ และความเคลื่อนไหวในสังคมไทย
- 2) ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแสวงหาความบันเทิงผ่อนคลาย สนุกสนาน ตื่นเต้น
- 3) ติดต่อสื่อสาร พูดคุยสนทนากับบุคคลอื่น ๆ เพื่อใช้สร้างเครือข่ายสังคมหรือการรวมกลุ่มในเรื่องหรือประเด็นที่สนใจ โดยใช้สร้างเครือข่ายสังคมหรือการรวมกลุ่มในเรื่องหรือประเด็นที่สนใจ

จากสังเกตและสัมภาษณ์กับกลุ่มนักศึกษา ผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ใกล้ชิดจะพบว่านักศึกษาบางส่วนมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างเครือข่ายหรือรวมกลุ่มเพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) กลุ่มไลน์ (Line) หรือเฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fanpage) ที่นำเสนอความรู้ทางเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังบทสัมภาษณ์

“ในส่วนของเด็ก ๆ เขาก็มีการเปิดรับเรื่องราวเกี่ยวกับโควิดอยู่นะ ถึงแม้ไม่โดยตรง เพราะเด็ก ๆ ส่วนมากรับข่าวสารในเรื่องการบันเทิง เพื่อนฝูง แต่เรื่องราวเกี่ยวกับโควิดมันก็มาในรูปแบบทางอ้อมนะ อาจเป็นพิตข่าวที่เข้าเลื่อนผ่านไปแล้วเห็นอะไรทำนองนี้”

(ผู้ปกครองคนที่ 2: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

- **ลักษณะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์** จากการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่มักมีการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ ในเรื่องลักษณะดังนี้

1) การอ่านโพสต์ ดูปฏิบัติ หาข้อมูล ซึ่งในส่วนนี้จะมีเรื่องราวที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดและการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2) โพสต์ข้อความ ภาพ วิดีโอ เขียนแสดงความคิดเห็น พูดคุย หรือกดไลค์ กดแชร์ เนื้อหาที่มีลักษณะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการผ่อนคลายไปพร้อม ๆ กับการหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ทั้งนี้จากการสังเกตและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มนักศึกษา ผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ใกล้ชิดของผู้วิจัยจะพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่พฤติกรรมการสวมแมสและการล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็จะเป็นที่มาจากการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ ในเรื่องลักษณะต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ดังบทสัมภาษณ์

“เรื่องการหาข้อมูลข่าวสารผ่านโซเชียลของวัยรุ่น อันต้องยอมรับเลย อย่างผมการตามข่าวในโซเชียลนี่ช้ำมาก หาข้อมูลไม่เก่งเลย บางทีลูกจะรู้ก่อนเสมอ แต่ก็ต้องเตือนเค้าเรื่องภัยที่แฝงมากับสื่อโซเชียลด้วยอยู่ดี”

(ผู้ปกครองคนที่ 1: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

- **ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้** พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) ไลน์ (Line) และอินสตาแกรม (Instagram) นอกจากนี้ยังมีบางส่วนใช้ทวิตเตอร์ (Twitter) และเป็นสิ่งที่สังเกตว่า ตี๊กต็อก (TikTok) เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถโพสต์และตัดต่อคลิปวิดีโอสั้นที่ใช้งานง่าย ยังไม่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดนักจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัล โดยสื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้เป็นทั้งพื้นที่ในการแสวงหาข่าวสาร แสวงหาความบันเทิงผ่อนคลาย สนุกสนาน ตื่นเต้น ใช้เพื่อเป็นการฆ่าเวลายามว่าง สร้างเครือข่ายสังคมหรือการรวมกลุ่มในเรื่องหรือประเด็นที่สนใจ นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ใช้ในการติดต่อแลกเปลี่ยนหรือซื้อขาย สินค้า หรือสิ่งของ หารายได้อีกด้วย ทั้งนี้ นักศึกษายังมีการประยุกต์สื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อีกด้วย ดังบทสัมภาษณ์

“หลัก ๆ ก็เล่นยูทูป (YouTube) ตี๊กต็อก (TikTok) เฟซบุ๊ก (Facebook) และแชทไลน์ (Line) นะคะ ส่วนข่าวสาร บางทีก็เข้ายูทูปเสริมเอา ส่วนใหญ่ผลพลอยได้จากการเข้าสื่อออนไลน์ เราก็จะได้ทราบความเคลื่อนไหวของสถานการณ์โควิดและวิธีป้องกัน”

(นักศึกษาคณะที่ 1: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

5.1.3 ด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ : ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยระดับความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

- **ทักษะความเข้าใจในสื่อสังคมออนไลน์** จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มนักศึกษา ผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ใกล้ชิดจะพบว่าระดับความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในเกณฑ์ที่ปานกลางถึงค่อนข้างสูง ทั้งในเรื่องของารมีทักษะในเรื่องของความเข้าใจความหมาย ประโยชน์-โทษ จุดเด่นและจุดด้อย ตลอดจนข้อจำกัดของสื่อสังคมออนไลน์แต่ละประเภท ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาเหล่านี้ดังบทสัมภาษณ์

“ก่อนจะรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ อันแรกนักศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจในคุณลักษณะเบื้องต้นของสื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละประเภทก่อน พวกยูทูป (YouTube) ตี๊กต็อก (TikTok) และ เฟซบุ๊ก (Facebook) จริงอยู่มันใช้งานไม่ยาก ประโยชน์มันเยอะแต่โทษมันก็มี”

(อาจารย์ผู้สอนคนที่ 5: สัมภาษณ์, 20 เมษายน, 2565)

- **ทักษะการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์** จากการสังเกตและพูดคุยกับกลุ่มนักศึกษา ผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ใกล้ชิดจะพบว่า ทักษะการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ซึ่งหมายความว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ทั้งในเรื่องของการสมัครเป็นสมาชิกสื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้อง การใช้ Username และ Password ในการล็อกอินในอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนกรณีลืม Password ในการล็อกอินเข้าใช้งานก็สามารถของ Password จากระบบได้อย่างคล่องแคล่ว นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มนักศึกษายังสามารถทำตามข้อควรปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการสื่อสารที่จำเป็นในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังบทสัมภาษณ์

“การเข้าถึงโซเชียลและรู้จักการใช้งานระบบการป้องกันของโซเชียลก็สำคัญเช่นเดียวกัน เวลาเราไปล็อกอินที่คอมอื่น ๆ การเปลี่ยน Password หรือในกรณีลืมน เราจะต้องทำอะไร ไม่ใช่แค่เฉพาะกับนักศึกษา แต่กับผู้ใหญ่อย่างก็เป็นเรื่องที่ต้องตระหนักอย่างมากเลยล่ะ”

(อาจารย์ผู้สอนคนที่ 3: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

- **ทักษะการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์** จากการสังเกตและพูดคุยกับกลุ่มนักศึกษา ผู้ปกครอง และอาจารย์ที่ใกล้ชิดจะพบว่า ทักษะการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับหัวข้อก่อนหน้านี้ ซึ่งหมายความว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และคล่องแคล่ว เนื่องจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม เจเนอเรชันซี (Generation Z) กล่าวคือ เป็นคนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2540-2555 มีอายุระหว่าง 9-24 ปี เป็นเจเนอเรชันที่เกิดมาพร้อมเทคโนโลยีดิจิทัล มีสื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ต ไม่เคยอยู่ในโลกอนาล็อก จึงสามารถใช้งานสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังบทสัมภาษณ์

“ปกติมันก็ใช้งานอยู่ทุกวัน ๆ ละหลายชั่วโมงอยู่แล้วครับ ถามว่าคล่องไหม มันก็คล่องอยู่ครับ อาจเพราะใช้งานมานานตั้งแต่แม่ซื้อโทรศัพท์ให้ตอน ม.ต้น”

(นักศึกษาคนที่ 3: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

- **ทักษะการสร้างสรรค์เนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์** ในที่นี้จะหมายถึงทักษะในการสร้างเนื้อหา (Content) ที่สามารถนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเนื้อหาสร้างสรรค์ที่เข้าใจได้ง่าย จากศึกษา พบว่า ทักษะการสร้างสรรค์เนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่มาก ซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุดในหมวดหัวข้อความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งหมายความว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่มีความสามารถในการสร้างสรรค์เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการทำกราฟิก วิดีโอ อินโฟกราฟิก เนื้อหาสร้างสรรค์ในสื่อออนไลน์ในรูปแบบอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความสามารถในการสร้างสรรค์เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาโดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่สามารถสร้างการรู้เท่าทันในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว ดังบทสัมภาษณ์

“เรื่องครีเอทคอนเท้นท์กับเด็ก ๆ สมัยนี้มันมีเนื้อหาที่น่าสนใจ แต่บางเนื้อหาที่ดูล่อแหลม ซึ่งตัวพวกเราในฐานะพ่อแม่ต้องช่วยกันสอนหรือแนะนำให้เด็ก ๆ ตระหนักด้วย เรื่องโควิดก็เช่นเดียว เรื่องแบบนี้มันค่อนข้างเซ็นซิทีฟ”

(ผู้ปกครองคนที่ 3: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

5.1.4 ด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ : ในส่วนนี้จะอธิบายเกี่ยวกับด้านของคุณลักษณะทางการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังปรากฏในหัวข้อต่อไปดังนี้

- **ด้านครอบครัว** จากการศึกษาพบว่า สถาบันครอบครัวนั้นมีบทบาทที่ใกล้ชิดกับนักศึกษาจากฐานะของความเป็นผู้ปกครองที่นักศึกษาเชื่อใจ ทั้งในเรื่องของการคอยเตือนนักศึกษาให้แยกแยะข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ว่าจริงหรือเท็จ ไม่ควรหลงเชื่อในสิ่งต่าง ๆ อาทิ เนื้อหา สื่อ และสิ่งชวนเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์มากจนเกินไป รวมถึงสถาบันครอบครัวยังมีช่วยแนะนำนักศึกษาให้ทราบถึงการใช้อินเทอร์เน็ตที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเป็นปัจจัยเสริมในเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังบทสัมภาษณ์

“ในฐานะพ่อ แม่ ผู้ปกครองก็ต้องช่วยกันเอาใจใส่ลูก ๆ แต่อาจให้คำแนะนำและเฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ ไม่เข้าไปวุ่นวายกับเรื่องส่วนตัวของลูกมากจนเกินไป แต่ก็ไม่สนใจ โดยเฉพาะในโลกของโซเชียลที่ปัจจุบันนี้มันปรุงแต่งและหลอกลวงกันเยอะ ลูก ๆ ที่อยู่ในวัยอยากรู้อยากลอง เรานี้แหละก็ต้องช่วยเป็นที่ปรึกษาที่ดี”

(ผู้ปกครองคนที่ 1: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

- **ด้านอาจารย์ผู้สอน** จากการศึกษาพบว่า ในกลุ่มนักศึกษามีการความเชื่อมั่นในข้อเสนอแนะและคำสอนของอาจารย์ค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่องการคอยเตือนนักศึกษาให้แยกแยะข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ว่าจริงหรือเท็จ ไม่ควรหลงเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์มากจนเกินไป และอาจารย์ยังสามารถสอนสั่งนักศึกษาในการสร้างกระแสดังความรู้เพื่อเป็นเกราะป้องกันการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญควรตระหนักอย่างยิ่งได้ โดยปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนจะเป็นที่พึงพิงในการให้คำปรึกษาในการสื่อสังคมออนไลน์ในการแสวงหาข้อมูลในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาได้เป็นอย่างดีเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้นั้นจากบ้านมาใช้ชีวิตในเมืองที่ห่างไกลจากการดูแลของผู้ปกครอง ดังบทสัมภาษณ์

“นักศึกษาระดับอุดมศึกษาใหญ่ก็จะเป็นเด็กหอพักแล้ว ดังนั้นพ่อแม่ก็จะไม่ค่อยได้เข้าดูแลการใช้ชีวิตของนักศึกษาเหล่านี้ ดังนั้นก็ต้องหน้าที่ของครูบาอาจารย์ในการเป็นที่ปรึกษาที่ดีทั้งการใช้ชีวิตและยิ่งในช่วงโควิดระบาด โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์นี่ก็เป็นเรื่องสำคัญ ในเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อในการป้องกันโรคโควิด”

(อาจารย์ผู้สอนคนที่ 2: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

- **ด้านเพื่อน** จากการศึกษาจะพบว่า เพื่อนฝูงนั้นมีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิตของวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นนักศึกษาที่ต้องจากบ้านมาอยู่หอพัก ดังนั้นในการใช้ชีวิตเด็กหอของนักศึกษาจะมีเพื่อนในอยู่ในช่วงเวลานี้ค่อนข้างตลอดเวลา ดังนั้นก็มีดังนั้นการมีเพื่อนที่ดีนั้นก็ สามารถเป็นผู้นำทางความคิดและเสนอแนะในการเลือกใช้สื่อออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งบทบาทของเพื่อนในกลุ่มสังคมมหาวิทยาลัยของนักศึกษาเองนี้จะค่อนข้างมีบทบาทที่สำคัญ ต่อปัจจัยในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่มีความตระหนักในเรื่องของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จะมีการรู้เท่าทันสื่อในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สูง ดังบทสัมภาษณ์

“ลูก ๆ ที่บ้าน พอโตขึ้นกลุ่มเพื่อน กลุ่มสังคมก็เริ่มเข้าทามมีบทบาทมาก เช่นเดียวกับการพูดคุยกับเพื่อนโซเชียลมีเดียก็มีผลต่อการป้องกันโควิดเช่นเดียวกัน เพราะวัยรุ่นในจะ เป็นวัยที่ค่อนข้างเชื่อเพื่อนสูงมาก”

(ผู้ปกครองคนที่ 4: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

- **ด้านสื่อมวลชน** พบว่า ปริมาณการเข้าถึงสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น (อายุ 15-24 ปี) เฉลี่ยต่อวันนั้นมีการใช้งานถึงวันละ 12 ชั่วโมง และเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์สูงที่สุดกว่าร้อยละ 95 (สำนักงานพัฒนาทางธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) สถิติเหล่านี้บ่งบอกว่าบทบาทด้านสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของกลุ่มนักศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อาทิ จากข้อค้นพบงานวิจัยจากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของกลุ่มนักศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้แก่ การเป็นผู้นำทางความคิด การผลิตสาร การเลือกช่องทางสื่อสาร และสร้างกระแสการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญควรตระหนักอย่างยิ่งผ่านผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ในโลกออนไลน์ไปสู่ผู้รับสารปลายทางรวมถึงการตอบคำถามผ่านโลกออนไลน์ ดังบทสัมภาษณ์

“Influencer ในโลกออนไลน์จัดว่ามีบทบาทสำคัญการสร้างกระแสการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคได้มากเลยนะ คนกลุ่มนี้สามารถสร้างศรัทธาความนิยมจากวัยรุ่นได้ง่าย ๆ เลย และถ้าคนเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีในการป้องกันเชื้อไวรัสโควิดได้ละก็จะ มีพฤติกรรมการเล่นแบบกับนักศึกษาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม”

(อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

5.2 แนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก: ในหัวข้อนี้จะเป็นการนำหัวข้อต่าง ๆ ที่ผู้วิจัย

จะทำการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษา โดยอธิบายดังหัวข้อต่อไปนี้

5.2.1 แนวทางด้านทักษะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาสามารถเลือกใช้สื่อหรือพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนสามารถรับรู้และทำความเข้าใจเนื้อหา ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการป้องกัน และการใช้ชีวิตท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างหลากหลายช่องทาง ทั้งยังสามารถสังเกต จดจำ เข้าใจ และบอกหรืออธิบายสถานการณ์การแพร่ระบาด แนวทางการป้องกันของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ได้เรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังบทสัมภาษณ์

“เด็กนักศึกษา Gen Y ถึง Z เป็นพวกที่เติบโตมากับสื่อสังคมออนไลน์ตั้งแต่จำความได้ ดังนั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคโควิด – 19 ของนักศึกษา จึงไม่ใช่เรื่องยากเย็นแสนเข็ญอะไร แต่เรื่องของการคัดกรองที่มาที่ไปของข่าวสาร อาจารย์หรือผู้ปกครองอาจต้องช่วยให้คำปรึกษาอยู่บ้าง”

(อาจารย์ผู้สอนคนที่ 5: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

5.2.2 แนวทางด้านทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษา จากศึกษาพบว่า นักศึกษาสามารถแยกแยะข้อดีข้อเสีย ข้อเท็จ ข้อจริง ข้อเสนอเกินจริง และสามารถให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์การโฆษณาชวนเชื่อโน้มน้าวใจที่เกี่ยวข้องกับวัคซีน ผลิตภัณฑ์ การป้องกัน หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากการนำเสนอของสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยตัวนักศึกษายังมีการตัดสินใจเปิดรับข้อมูลข่าวสาร โดยตระหนักและวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์หลัก และวัตถุประสงค์แฝงของการนำเสนอเรื่องราวจากสื่อสังคมออนไลน์ช่องทางใด ๆ เกี่ยวกับการป้องกัน และการใช้ชีวิตท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และผลกระทบที่มีต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ดังบทสัมภาษณ์

“เด็ก ๆ สมัยนี้ภูมิคุ้มกันในการเลือกรับสื่อออนไลน์ค่อนข้างเยอะนะครับ ทั้งข้อดีข้อเสีย ข้อเท็จ ข้อจริง ข้อเสนอเกินจริง ที่เกี่ยวกับการโฆษณาชวนเชื่อโน้มน้าวใจที่เกี่ยวข้องกับวัคซีน หรือสิ่งอื่นใด ที่เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่ในฐานะพ่อแม่และผู้ปกครองก็ไม่

ควรปล่อยปละละเลย ควรดูและอยู่ห่าง ๆ อย่างห่าง ๆ”

(ผู้ปกครองคนที่ 3: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

5.2.3 แนวทางด้านทักษะการประเมินสื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษา จากศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีองค์ความรู้และเข้าใจข้อมูล ตลอดจนมีประสบการณ์จนสามารถประเมินผลได้อย่างมีวิจารณญาณหรือมีเหตุมีผลในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัคซีนผลิตภัณฑ์ การป้องกัน หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้และสามารถปฏิเสธหรือปิดกั้นข้อมูลข่าวสารที่ไร้ประโยชน์ดังกล่าวหรือไม่สร้างสรรค์จากสื่อสังคมออนไลน์

“จากการสังเกตเด็กโตของผมจะเห็นได้อย่างชัดเจนเลยว่าตัวของเขาจะมีการประเมินพวกสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับหนึ่งนะ ไม่ว่าจะการเลือกรับข้อมูลสาร สื่อบันเทิงจะในโลกออนไลน์ ผมสังเกตได้จากการโพสต์และการคอมเมนต์ที่ดูแล้วว่าเขามีการคิดก่อนโพสต์ กดไลค์ และแชร์ข้อมูลข่าวสารอยู่พอสมควร”

(ผู้ปกครองคนที่ 1: สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2565)

5.2.4 แนวทางด้านทักษะการสร้างสรรค์เนื้อหาต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษา จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า นักศึกษาสามารถสร้างกระบวนการวางแผน ค้นคว้า ออกแบบเนื้อหาและผลิตสื่อในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนนำเสนอข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ องค์ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวการป้องกัน และการใช้ชีวิตท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังสามารถแสดงความเห็นและข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์สารสนเทศ ความเชื่อ ความคิดเห็น ข้อเท็จจริงการโน้มน้าวใจ การโฆษณาชวนเชื่อ และข้อเสนอเกินจริงที่นำเสนอเกี่ยวกับวัคซีน ผลิตภัณฑ์ การป้องกัน หรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผ่านสื่อหรือแอปพลิเคชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังบทสัมภาษณ์

“พวกแอปพลิเคชัน และพีเจอาร์ต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่ได้ถูกออกแบบมาให้ง่ายต่อการผลิตเนื้อหาสารอยู่แล้ว ผมนอกกับไอเดีย และแนวคิดต่าง ๆ ของนักศึกษาสมัยนี้ ทำให้ทักษะการสร้างสรรค์เนื้อหาที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคโควิด-19 ของนักศึกษาดูเป็นเรื่องง่ายไปเลย”

(อาจารย์ผู้สอนคนที่ 2: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

5.2.5 แนวทางด้านทักษะการมีส่วนร่วมในข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างสื่อสังคมออนไลน์ หรือใช้

ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่นเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้มีเครพในสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนเปิดโอกาสในการสร้างการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ในการวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากสื่อสังคมออนไลน์ที่เผยแพร่ในลักษณะต่าง ๆ ให้เกิดความถูกต้อง ดังบทสัมภาษณ์

“ผมจะเข้าเฟซกลุ่ม ไลน์กลุ่มขององค์กรด้านสาธารณสุขในการหาข้อมูล พุดคุย กับการแพร่ระบาดและการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิดอยู่แล้วครับ เช่น ไลน์กลุ่มของงานประชาสัมพันธ์ จ.พิษณุโลก”

(นักศึกษาคนที่ 5: สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2565)

6. อภิปรายผลการวิจัย

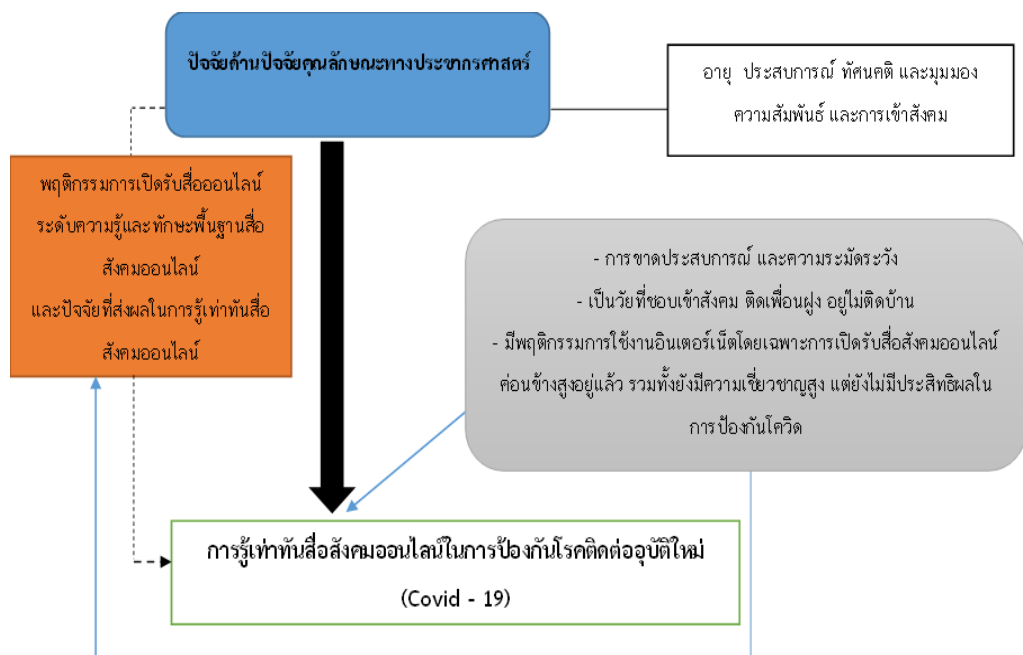
จากภาพรวมในงานวิจัยทั้งหมดที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านมาทั้งหมด โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

6.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก: ผลการวิจัยในหัวข้อที่ผ่านมาได้แบ่งหัวข้อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกออกเป็น 4 หัวข้อ ดังผลการอภิปรายต่อไปนี้

6.1.1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกส่งผลต่อการรู้เท่าทันในสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์เป็นปัจจัยเสริม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์ในส่วนของคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกส่งผลต่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตจังหวัดพิษณุโลกส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 18-22 ปี หากดูอายุแล้วจะพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มี **ประสบการณ์ ทักษะคิด และมุมมอง**ที่อยู่ในฐานะของวัยรุ่น เช่นเดียวกับกับ **ความสัมพันธ์และการเข้าสังคม** โดยในวัยนี้ จะเริ่มห่างจากทางบ้าน มีความสนใจในกลุ่มเพื่อน และการเข้าสังคม ทั้งนี้วัยรุ่นอยู่ในวัยที่มีความต้องการอิสรภาพ นอกจากนี้วัยรุ่นจะคิดว่าเรื่องของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นเรื่องเล็กน้อย ประกอบกับประสบการณ์ ทักษะคิด และมุมมองที่ไม่ระมัดระวัง เช่นเดียวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หากมองในลักษณะเรื่องของอายุ ประสบการณ์ และทักษะคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานของ

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2558) ที่กล่าวถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ประสบการณ์น้อย เช่น อายุ การศึกษา และประสบการณ์ ที่มักจะมีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อต่าง ๆ ได้ไม่ดีพอ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาสกร จิตรไคร์ครวญ (2553) การสร้างความสัมพันธ์และการนำตัวตัวตนเพื่อเข้าสู่สังคมของผู้ใช้สื่อสังคมมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ทั้งในด้านบวกและลบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ เช่น วัยรุ่น นักศึกษาที่มีการเข้าสู่สังคมในแบบของวัยรุ่น ถ้าได้กลุ่มเพื่อนที่ขาดความระมัดระวังก็จะทำให้ติดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ง่ายกว่าจากการอภิปรายผล สรุปได้ตั้งแผนภาพ ดังนี้

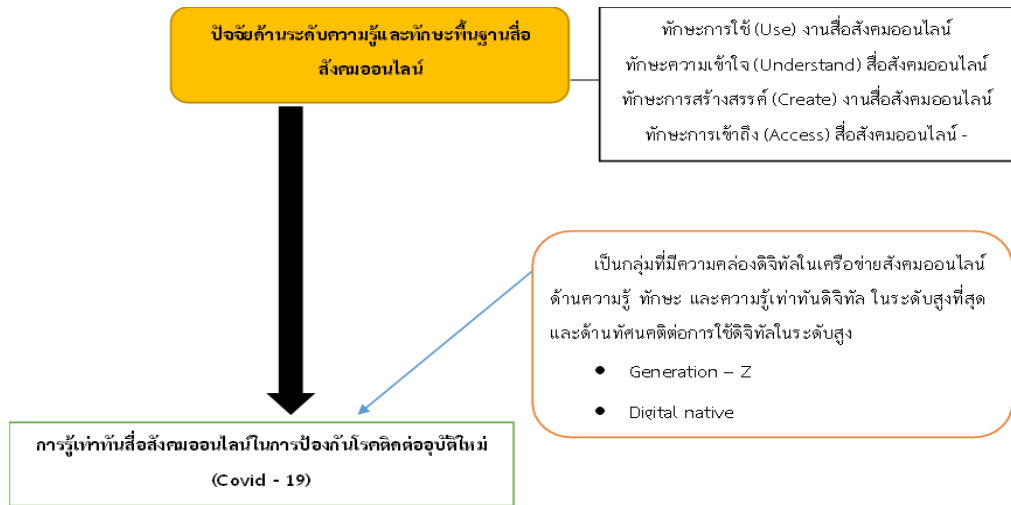
ภาพที่ 1 แสดงปัจจัยด้านคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์เป็นปัจจัยเสริม

6.1.2 ปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีรายละเอียดดังนี้

หากอภิปรายผลตามข้อค้นพบงานวิจัยจะพบว่า ยิ่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีปัจจัยด้านความรู้และทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากเท่าไรก็จะช่วยให้มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ในระดับที่ตีมากขึ้นตามไปด้วย โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันยาร์ตัน อุบลวรรณ และคณะ (2566) ที่พบว่า กลุ่มนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในด้านต่าง ๆ อาทิ การเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ และการประเมินค่าสื่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้หากมองลงไปใบรายละเอียดจะพบว่านักศึกษาพยาบาลปัจจัยด้านความรู้ ปริมาณการเข้าถึงและทักษะพื้นฐานการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากเช่นเดียวกัน

จากการสังเกต พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่จะประชากรที่อยู่ในกลุ่มเจนเนอเรชันซี (Generation Z) คือคนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2540-2555 เป็นเจนเนอเรชัน (Generation) ที่เกิดและโตมาพร้อมกับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล สื่อใหม่ สื่อสังคมออนไลน์ และอินเทอร์เน็ต ทำให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการเข้าถึงใช้งาน และการสร้างสรรค์เนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ที่อยู่ในระดับที่เรียกว่า “ใช้เป็น” ไปจนถึงระดับ “เชี่ยวชาญ” ดังนั้นจึงสามารถนิยามกลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ว่าเป็นชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) กล่าวคือผู้ที่เกิดในยุคดิจิทัลจะมีอายุประมาณ 10-29 ปี กลุ่มวัยรุ่นจะคุ้นเคยกับการใช้คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นเกม ทำการบ้าน ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า ตลอดจนติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้เป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อมูลในการป้องกันตนเองจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งนี้จะสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภกร จุฑะพล และคณะ (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติ พฤติกรรม และความคล่องดิจิทัลของกลุ่มชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) ที่พบว่า กลุ่มชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) เป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความคล่องดิจิทัลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้านความรู้ ทักษะ และความรู้เท่าทันดิจิทัลในระดับสูงที่สุด และด้านทัศนคติต่อการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับสูง จัดว่าเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการเรียนรู้การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นโปรแกรมประยุกต์ที่ชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) ใช้งานในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Bologa, Lupu and Sabau (2007) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มผู้เรียนอายุ 18 ปี ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 พบว่า ระดับความคล่องดิจิทัลของกลุ่มผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการเรียนรู้วิธีใช้งานโปรแกรมประยุกต์ในชีวิตประจำวัน จากการอภิปรายผลในส่วนนี้ สรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงปัจจัยด้านระดับความรู้และทักษะพื้นฐานสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

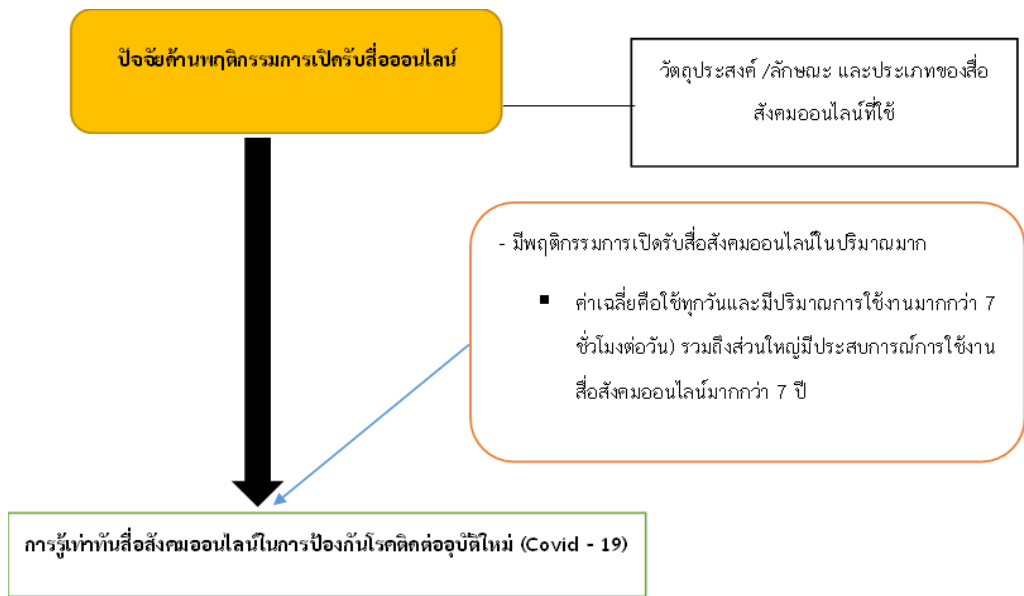
6.1.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษา แบ่งออกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ลักษณะ และประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ โดยมีรายละเอียดการอภิปรายดังต่อไปนี้

หากอภิปรายผลตามข้อค้นพบงานวิจัยจะแปรความได้ว่า ยิ่งนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ มากเท่าไรก็จะช่วยให้มีการรู้เท่าทันในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระดับที่ดีมากขึ้นตามไปด้วย โดยผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่ากลุ่มนักศึกษามีความถี่และระยะเวลาในชื้อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับที่สูง สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของการที่นักศึกษาอยู่ในกลุ่มเจนเนอเรชันซี (Generation Z) โดยนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มดังกล่าวจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ในปริมาณมาก โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับสื่อสังคมเพื่อติดตามเหตุการณ์ ข่าวสาร ติดต่อสื่อสาร พูดคุยสนทนากับบุคคลอื่น ๆ แสวงหาความบันเทิงผ่อนคลาย สนุกสนาน ใช้เพื่อเป็นการฆ่าเวลาว่าง ตลอดจนใช้ในการติดต่อแลกเปลี่ยนหรือซื้อขาย หารายได้ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยส่งผลให้นักศึกษามีการรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จะให้

นักศึกษาเองมีความรู้ทันสภาวะ ทันเหตุการณ์และหาแนวทางหรือวิธีการป้องกัน ดูแลตนเอง ในการรับมือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเหล่านี้จะ ช่วยให้เกิดความคุ้นเคย และเข้าใจเนื้อหาสารดังกล่าวที่ส่งมาได้รวดเร็ว โดยมีโอกาสสัมผัส ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ Potter (2005) ที่กล่าวว่า ข่าวสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการเพิ่มระดับความรู้เท่าทันสื่อ โดยข่าวสารจะเป็น วัตถุประสงค์และองค์ความรู้ ซึ่งข่าวเป็นวัตถุประสงค์ที่ดี ดังนั้นผู้รับสารต้องเปิดรับเนื้อหาที่หลากหลาย เพื่อขยายพื้นฐานความรู้และแสวงหาข่าวสารเชิงลึกในเรื่องที่รู้อย่างผิวเผินเพื่อให้ความเข้าใจ ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และงานวิจัยของ Livingstone และคณะ (2005) ที่ทำการวิจัยความสัมพันธ์ของตัว แปรต่าง ๆ ของเด็กกับการเปิดรับสื่อ พบว่า เด็กที่มีเวลาในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตมากจะเป็นผู้ที่ สามารถเข้าใจกระบวนการทำงานของระบบการสื่อสารแบบออนไลน์ โดยสามารถใช้ประโยชน์ จากระบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งหาข้อมูลข่าวสารจากระบบออนไลน์ได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การรู้เท่าทันสื่อ

ทั้งนี้จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาในเรื่องของ ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาใช้งาน พบว่า นักศึกษามีปริมาณการใช้งานเฟซบุ๊ก (Facebook) มากที่สุด เนื่องจากเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นโปรแกรมประยุกต์ที่มีแพลตฟอร์ม รองรับการสร้างความผูกพันกันเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมเสมือน เพราะสามารถกระตุ้นให้ เกิดการโต้ตอบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งาน และสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อการสื่อสารได้ เช่น การสื่อสารผ่านแฟนเพจ หรือ การสื่อสารผ่านกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) เป็นต้น ด้วย แพลตฟอร์มและกลไกการทำงานในการใช้สื่อสารเพื่อสนทนาโต้ตอบได้แบบเรียลไทม์ ทำให้ สะดวกต่อการเปิดรับเนื้อหาข่าวสาร ตลอดจนสนทนากับเพื่อน ๆ ในการค้นคว้า หรือ แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2564) ที่ว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานมากที่สุดในประเทศไทยคือ เฟซบุ๊ก (Facebook) (ร้อยละ 98.2) และผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังเป็นอีกปัจจัย หนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้คนหันมาเลือกทำกิจกรรมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการ ต้องพบปะผู้คนอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ รุจิกาญจน์ ธนาเศรษฐ์สุนทร (2561) ที่ศึกษาในเรื่องของปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักเรียนระดับ มัธยมปลายใน อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร ที่พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษากลุ่ม ตัวอย่างเปิดรับมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) และ ไลน์ (Line) ตามลำดับ ทั้ง 3 ประเภทนี้ จัดอยู่ในประเภทของสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นสื่อที่ ใช้สร้างข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลสถานะของตน เผยแพร่รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว โดยที่ บุคคลอื่นสามารถเข้ามาแสดงความเห็น เผยแพร่โต้ตอบการสนทนา หรือแสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมได้ และเป็นสื่อที่สร้างความบันเทิงให้แก่ผู้รับสาร สรุปลังแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3 แสดงปัจจัยด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

6.1.4 ปัจจัยด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

พบว่า ปัจจัยด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อต่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แบ่งออกเป็นปัจจัยย่อย ๆ ได้แก่ 1. สถาบันครอบครัว ในเรื่องของการคอยเตือนให้แยกแยะข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ รวมถึงช่วยแนะนำให้ทราบถึงการใช้สื่อออนไลน์ที่ถูกต้อง 2. สถาบันการศึกษา อาจารย์ผู้สอน ในเรื่องการคอยเตือน สอน ให้คำปรึกษาในการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นเกราะป้องกันการรู้เท่าสื่อออนไลน์ 3. สถาบันสังคม ด้านเพื่อนฝูง มีเพื่อนที่ดีนั้นก็สามารเป็นผู้นำทางความคิดและเสนอแนะในการเลือกใช้สื่อออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพได้ และ 4. สถาบันสื่อมวลชน ในฐานะผู้นำทางความคิด และสร้างกระแสรู้เท่าสื่อออนไลน์ว่าเป็นเรื่องที่ควรตระหนกอย่างยิ่งผ่านผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ในโลกออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

หากอภิปรายผลตามข้อค้นพบงานวิจัยจะแปรความได้ว่า ยิ่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีปัจจัยในด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์มากเท่าใด ก็จะยิ่งช่วยให้การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ดียิ่งขึ้น กล่าวได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่นั้นมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในอัตราที่ค่อนข้างสูง ทั้งใน

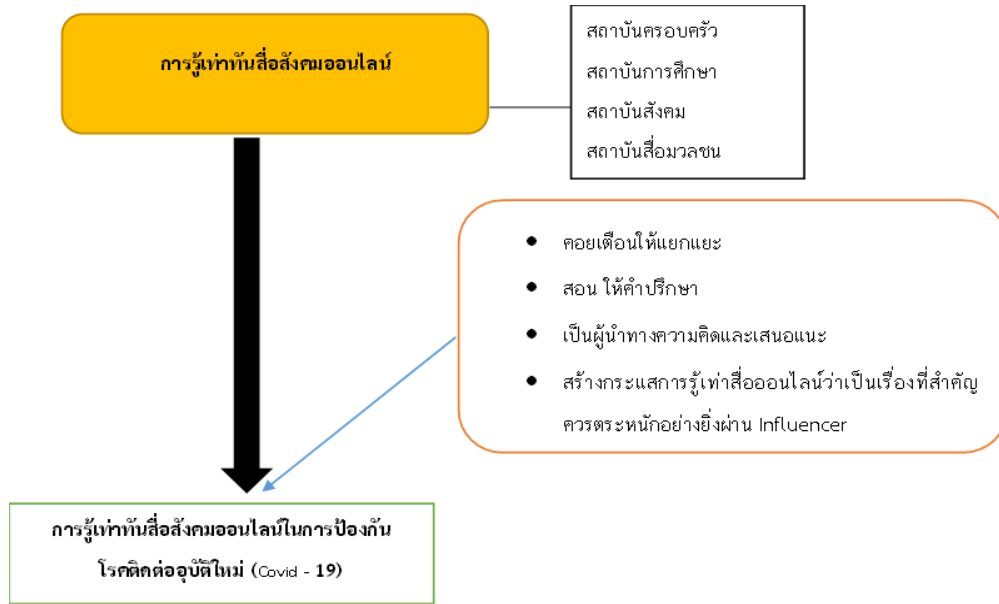
ครอบครัว เพื่อน อาจารย์ และสื่อมวลชน โดยบทบาทของสถาบันทางสังคมเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ค่อนข้างมาก ทั้งในเรื่องของบทบาทที่ใกล้ชิดกับนักศึกษาจากฐานะของความเป็นผู้ปกครอง และเรื่องของการคอยเตือนให้แยกแยะข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ รวมถึงช่วยแนะนำให้ทราบถึงการใช้สื่อออนไลน์ที่ถูกต้องในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของสถาบันครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภารักษ์ จุตระกูล (2559) ที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของครอบครัวในยุคสังคมข่าวสาร คือ ต้องทำหน้าที่ดูแล ให้คำแนะนำ และสร้างภูมิคุ้มกันให้ชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) รู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) คือ รู้ใช้ (Use) รู้เข้าใจ (Understand) และรู้สร้างสรรค์ (Create)

ในบทบาทของสถาบันการศึกษา ด้านของอาจารย์ผู้สอน มีในเรื่องของการคอยเตือนนักศึกษาให้แยกแยะข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ และการสอนสั่งในการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นเกราะป้องกันการรู้เท่าสื่อ โดยปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนจะเป็นที่พึงพิงในการให้คำปรึกษาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ที่บ้านมาใช้ชีวิตในเมืองที่ห่างไกลจากการดูแลของผู้ปกครอง สอดคล้องกับงานศึกษาของณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2557) ที่กล่าวถึงในเรื่องของครู/อาจารย์ภายในสถาบันการศึกษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญเพื่อการชี้แนะบอกสอนสร้าง ความรู้และเสริมทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจากสื่ออินเทอร์เน็ตในวิชาที่เกี่ยวข้อง

สำหรับบทบาทของเพื่อนฝูงนั้นมีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิตของวัยรุ่น โดยเฉพาะช่วงที่ต้องจากบ้านมาอยู่หอพัก ดังนั้นบทบาทในการใช้ชีวิตเด็กหอของนักศึกษาจะมีเพื่อนในอยู่ในช่วงเวลานี้ค่อนข้างตลอดเวลา ดังนั้นการมีเพื่อนที่ดีนั้นก็สามารถเป็นผู้นำทางความคิดและเสนอแนะในการเลือกใช้สื่อออนไลน์ในป้องกันการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งตรงกับการศึกษาในเรื่องบทบาทของเพื่อนฝูงในการรู้เท่าทันสื่อฯ ของ จุฬารัตน์ บุชบงก์ (2561) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มเพื่อน ครอบครัว และสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมให้เกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม การเปิดรับสื่อ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยคำนึงถึงมารยาท และจริยธรรมการใช้สื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์

บทบาทด้านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของกลุ่มนักศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อาทิ การเป็นผู้นำทางความคิด และสร้างกระแสการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญควรตระหนักอย่างยิ่งผ่านผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ในโลกออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ อูชา บิ๊กกินส์ (2554) ที่กล่าวไว้ว่า ความรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในฐานะของผู้รับสารจะต้องมีความตระหนักต่อ 1) กระบวนการทำงานของสื่อมวลชนและ

สื่อออนไลน์ 2) กระบวนการแปลความหมายของสาร 3) บทบาทหน้าที่ของสารที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ 4) เทคนิคการนำเสนอสารของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ และ 5) ผลกระทบของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ที่มีต่อบุคคลและสังคม ด้วยความเข้าใจต่อการบริโภคสื่อและการผลิตสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์เป็นอย่างดีเพราะจะส่งผลกระทบต่อทักษะความรู้เท่าทันทั้งในระดับความ เข้าใจระดับอารมณ์ ระดับจริยธรรม และระดับสุนทรียศาสตร์ที่ก่อให้เกิด การเรียนรู้ การแสวงหาคุณค่า และความรับผิดชอบของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์นั้น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระ จิระโสภณ และคณะ (2559) ที่กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ในการรู้เท่าทันสื่อในกระแสสังคมไทยไว้ว่า สื่อมวลชนในฐานะสถาบันทางสังคมและปัจเจกชนที่ประกอบวิชาชีพสื่อจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมสมรรถนะการรู้เท่าทันการสื่อสาร ทั้งเรื่องการเข้าถึงเนื้อหาที่หลากหลาย การส่งเสริมสติและการคิดวิเคราะห์วินิจฉัยในการสื่อสาร การเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย แต่การสนับสนุนให้สื่อสามารถทำบทบาทดังกล่าวได้ก็มีความสำคัญ หากขาดแรงจูงใจจากภาครัฐหรือการสนับสนุนจากประชาชนผู้ใช้สื่อแล้ว ก็อาจไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ และยังคงวนเวียนอยู่กับการดำเนินธุรกิจให้ยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันที่สูงมาก ส่วนผู้ให้บริการสื่อใหม่และผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในยุคดิจิทัลก็เป็นผู้บทบาทสำคัญ เช่นกันในการส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสาร เพราะด้วยลักษณะของสื่อใหม่ในยุคดิจิทัลที่เปิดพื้นที่ให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้สื่อให้โอกาสผู้ใช้สื่อได้ผลิตเนื้อหาและเผยแพร่ได้เองบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ดังนั้น ผู้ให้บริการสื่อและแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ จึงเป็นเหมือนตัวกลางที่จะสามารถแสดงบทบาทในการส่งเสริมการรู้เท่าทันการสื่อสารได้อย่างเข้าถึงและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้สื่อซึ่งเป็นข้อได้เปรียบกว่าสื่อดั้งเดิม จากการอภิปรายผลในส่วนนี้ สรุปได้ดังแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 4 ปัจจัยด้านการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

6.2 กระบวนการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลกตามแบบจำลอง S-M-C-R: จากข้อค้นพบงานวิจัยพบว่า ด้านสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของกลุ่มนักศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อาทิ การเป็นผู้นำทางความคิด การผลิตสาร การเลือกช่องทางสื่อสาร และสร้างกระแสการรู้เท่าสื่อออนไลน์ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญควรตระหนักอย่างยิ่งผ่านผู้มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์ไปสู่ผู้รับสารรวมถึงการตอบคำถามผ่านโลกออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถอภิปรายโดยประยุกต์มาจากแบบจำลอง S-M-C-R ของ เดวิด เค เบอร์โล (1960 อ้างถึงใน Bette Stead, 2017) และวิลเบอร์ แชรम्म (Wilbur Schramm, 1954) ดังต่อไปนี้

6.2.1 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านผู้ส่งสาร (Sender) สามารถอภิปรายได้ว่า ในฐานะผู้ส่งสาร ได้แก่ ตัวบุคคล องค์กร กลุ่มหน่วยงาน เครือข่ายเจ้าของธุรกิจ/ผู้ผลิตสื่อออนไลน์ที่ผลิตสื่อออกมาให้ผู้คนได้เสพและรับรู้ข้อมูลกัน โดยผ่านกระบวนการวางแผน การคิด ออกแบบ และเลือกสรรตามที่ต้องการให้สื่อเหล่านั้นสร้างความรู้สึกและพฤติกรรมตามที่เจ้าของสื่อคาดหวัง โดยสามารถแบ่งเป็น **ผู้ส่งสารโดยตรง** เช่น ดาราหรือผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ที่มีการโพสต์ข้อมูลข่าวสารโดยตรง และ**ผู้ส่งสารโดยอ้อม** เช่น ผู้ที่ไม่เปิดเผยตัวตน โดยจะอ้างตนเองในฐานะเพจ องค์กร ห้างร้าน หรืออ้างตนเองเป็นดารา

หรือ 2 ผู้มีชื่อเสียง โดยในที่นี้จะกล่าวถึงผู้ที่นำเสนอสื่อที่มีผลกระทบด้านลบต่อการรู้เท่าทัน ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีตัวอย่างเฟคนิวส์ ที่มีการแชร์ข่าวปลอมสูงสุด ในปี พ.ศ. 2565 (เจาะลึกสุขภาพ, 2565) ดังนี้ 1. การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยผ้าอนามัยประกบกับหน้ากากอนามัย 2. สเปรย์ ล้างมือล้างคอ จมูกป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยจุฬาเภสัช 3. กินฟ้าทะลายโจร แคปซูลก่อนออกจากบ้าน ป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ 12 ชั่วโมง และ 4. คลิปเสียงหมอศิริราชแนะนำกินยาเขียวรักษาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมาจากผู้ส่งสารที่ไม่ประสงค์ดีต่อผู้รับสารเนื่องจากการเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ทำให้ผู้ส่งสารที่มีลักษณะมิฉฉาฉฉาแฝงตัวมา ค่อนข้างเยอะ ซึ่งบางส่วนมาในรูปแบบการอ้างอิงจากดารา หรือผู้มีชื่อเสียง (ผู้รับสารโดย อ้อม) ทำให้ผู้รับสารนั้นขาดความระมัดระวังในการรับข้อมูลข่าวสาร

6.2.2 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านเนื้อหาสาร (Message) ในที่นี้คือ ข้อความ ภาพ สี เสียง ลักษณะของผลิตภัณฑ์ สัญลักษณ์หรือโลโก้ เครื่องหมายการค้า อากัปกริยาที่มีต่อสารและผู้บริโภค ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้ส่งสาร-ผู้เข้ารหัสส่งมายังผู้รับสาร-ผู้ถอดรหัสสาร สามารถแบ่งตัวเนื้อหาสารออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ **ตัวสารที่เป็นวจนภาษา** เช่น ข้อความที่มีลักษณะเป็นตัวอักษร ภาษา เสียงพูด และ **ตัวสารที่เป็นอวจนภาษา** เช่น โลโก้ สัญลักษณ์ ภาพ เสียง ท่าทาง อากัปกริยา

พิชญา สุกุลวิทย์ และคณะ (2564) ได้อธิบายถึงแนวทางการผลิตเนื้อหาสื่อฯ ในยุค หลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงมีความจำเป็นต้อง ปรับปรุงรูปแบบเป็นการออกแบบที่มุ่งให้สื่อส่งไปนั้น เข้าใจง่าย จดจำง่าย ดึงดูดความสนใจ ด้วยวิธีการจัดทำเป็นตัวอักษร ภาพสัญลักษณ์ สื่ออินโฟกราฟิก และการแพร่ภาพทางสื่อต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นการออกแบบการสื่อสารจำเป็นต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอหรือไม่ก็ต้องถูกคิดค้น ขึ้นใหม่ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ การออกแบบการสื่อสารในรูปแบบวิถีใหม่ จึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของสังคมที่จะต้องปรับตัวพฤติกรรมตาม สถานการณ์ได้นั่นเอง

ทั้งนี้เนื้อหาสารเหล่านี้ได้ถูกปรุงแต่ง ออกแบบให้มีแรงดึงดูด น่าสนใจ โดยใช้ทั้ง อวจนภาษาควบคู่กับวจนภาษา จะออกมาในรูปแบบโฆษณาชวนเชื่อ ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นจริงที่ สร้างขึ้นเพื่อหวังผลในทางที่ไม่ดีต่อผู้รับสารไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ อื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในกรณีสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาด เนื้อหาสารต่าง ๆ ก็อยู่รูปแบบของแมสปลอม ยารักษาและป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปลอม คลิป ผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ปลอม หรือแม้กระทั่งข่าวปลอม (Fake news) ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่นำเสนอมา เพื่อเรียกยอดไลค์ยอดแชร์หรือการเข้าถึง เป็นต้น (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย, 2565)

เพื่อความเข้าใจตรงกันในเนื้อหาสารที่มีลักษณะเป็นข่าวปลอมโดย พิจิตรา สีคาโมโต้ (อ้างถึงใน สรานนท์ อินทนนท์, 2562) ได้เสนอว่า เนื้อหาสารในลักษณะที่เป็นข่าวปลอมสามารถแบ่งเจตนาของผู้สร้างข่าวได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1. Misinformation เป็นการแชร์ข่าวปลอมโดยไม่ได้ตั้งใจ ตัวผู้ส่งสารไม่ได้มีเจตนา แต่แชร์เพราะความไม่รู้ 2. Dis-information เป็นข่าวปลอมที่ตั้งใจปั่นป่วน ใ้ร้ายผู้อื่น มีเจตนาในการชักนำความคิดของคนในสังคมให้เห็นคล้อยตาม และปิดบังความจริง และ 3. Mal-information ข่าวปลอมที่สร้างขึ้นจากข้อเท็จจริง แต่มีเจตนาสร้างความเกลียดชังให้เกิดขึ้น โดยสร้างขึ้นเพื่อดูถูก เหยียดหยาม ใ้ผู้ตกเป็นข่าว ซึ่งข่าวในประเภทนี้ส่งผลกระทบร้ายแรงที่สุด

6.2.3 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ในที่นี้คือ สื่อ ตัวกลางหรือช่องทางในการนำสารไปยังผู้รับสาร/ผู้ถอดรหัสสารทำให้เกิดการตีความในสารนั้น ในกรณีกระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ช่องทางในการสื่อสาร ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เช่น ยูทูบ (YouTube) ตี๊กต็อก (TikTok) เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) ฯลฯ จากผลสำรวจพบว่า ปริมาณการเข้าถึงสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นนักศึกษา (อายุ 15–24 ปี) เฉลี่ยต่อวันนั้นมีการใช้งานถึงวันละ 12 ชั่วโมง และเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์สูงที่สุดกว่าร้อยละ 95 (สำนักงานพัฒนาทางธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) นอกจากนี้จากการอภิปรายผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ประเภท เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) และอินสตาแกรม (Instagram) มากที่สุดตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสื่อใหม่ประเภทสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมมาก ทั้งสะดวกรวดเร็ว และสื่อสารกันได้ทั่วทุกมุมโลก สิ่งเหล่านี้เองทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งประโยชน์และโทษกับผู้ใช้บริโภคส่วนใหญ่ก็จะถูกนำเสนอผ่านช่องทางสื่อออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้กลุ่มผู้รับสารจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ที่จะต้องมีการรู้เท่าทันสื่อเหล่านี้เพื่อเป็นเป็นภูมิคุ้มกันอย่างไรในการใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์จะสื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ในการปฏิบัติตัวในการป้องกันการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ทั้งนี้จากการศึกษาของ พัชราภา เอื้ออมรวนิช (2565) ที่ได้อ้างอิงถึงเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถใช้เป็นพื้นที่ในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในประเทศไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีนโยบายการใช้ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ในการตรวจสอบข่าวปลอม ภายใต้เว็บไซต์ <https://www.antifakenewscenter.com/> และช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook): Antifakenews center / ทวิตเตอร์ (Twitter): ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย@AFNCThailand เป็นต้น และมีการดำเนินคดีกับผู้ที่น่าเสนอข่าวปลอมเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นอกจากนี้ภาคประชาสังคมและภาคเอกชนในประเทศไทย ได้ทำการจัดสัมมนาเรื่องการ

แก้ปัญหาข่าวลวง จากนั้นมีการประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือจนนำมาสู่โครงการโคแฟคในประเทศไทย โดยมีเว็บไซต์ <https://blog.cofact.org> ที่สามารถตรวจสอบข่าวปลอมได้

6.2.4 กระบวนการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในด้านผู้รับเนื้อหาสาร

(Receiver) กล่าวคือผู้รับสารจากบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่ง เมื่อได้รับสารผู้รับสาร-ผู้ถอดรหัสสารจะเกิดการตีความในเนื้อหาสารนั้น ๆ และจะเกิดการตอบสนองเป็นสารที่อยู่ในฐานะผู้รับสารตอบกลับไปให้ผู้ส่งสาร-ผู้เข้ารหัสสาร หลังจากที่ผู้รับสารได้ตีความสารที่ตนได้รับแล้ว ในกรณีสื่อสังคมออนไลน์ผู้รับสารกับผู้ส่งจะสามารถมีปฏิริยาตอบกลับได้แทบจะทันทีประหนึ่งได้คุยกันต่อหน้า กล่าวคือสื่อสังคมออนไลน์จะสามารถทำให้ปฏิริยาตอบกลับระหว่างผู้ส่งกับผู้รับกลายเป็นการสื่อสารแบบหลากหลายช่อง (Multidimension Communication) ที่ผู้ส่งกับผู้รับจำนวนมากสามารถมีปฏิริยาตอบกลับได้แบบไม่มีข้อจำกัด เช่น การโพสต์ แชท คอมเมนต์ โลกี้ แชร์ ฯลฯ โดยที่ผู้รับสารในงานวิจัยนี้จะเป็นนักศึกษาที่มีปริมาณการรับสารจากสื่อสังคมออนไลน์ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ในกรณีข้อมูลข่าวสารในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาดนั้น ที่เป็นสถานการณ์ไม่ปกติทำให้นักศึกษาเหล่านี้จำเป็นต้องระมัดระวัง ไตร่ตรองและคัดกรองข้อมูลข่าวสารดังกล่าวอย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะมีปฏิริยาตอบกลับไปยังผู้รับสาร ซึ่งเป็นไปตามที่ พัทธราภา เอื้ออมรวิช (2565) ได้อธิบายแนวทางการรู้เท่าทันสื่อสำหรับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กล่าวคือ การที่จะเลือกรับข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้รับสารทุกเพศ ทุกวัย ควรมีทักษะในการรู้เท่าทันสื่อเป็นสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันนี้การเปิดรับสื่อของผู้รับสารมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารให้เป็นยุคทองของผู้ใช้สื่อ (User Generated Content : UGC) มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้ใช้สื่อให้สามารถเป็นทั้งผู้ส่งสาร (Sender) และผู้รับข้อมูลข่าวสาร (Receiver) ในคนเดียวกันได้ด้วยความรวดเร็วตามความต้องการของตนเองดังนั้นการที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารจำนวนมากให้ได้นั้น ผู้รับสารต้องมีความรู้พื้นฐานในการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลที่มีการสร้างขึ้นจากผู้ไม่ประสงค์ดี

6.3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก: จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลการวิจัยทั้งหมดที่ผ่านมา ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลเพื่อหาข้อสรุป ดังหัวข้อดังต่อไปนี้

6.3.1 สถาบันครอบครัว ในฐานะสถาบันที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับนักศึกษา ผู้ปกครองก็ควรให้คำแนะนำที่ดี ทั้งมอบความรัก ความอบอุ่น ให้กำลังใจยามที่นักศึกษามีปัญหาในการใช้ชีวิตทั้งในการเรียน หรือชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาด เช่น การป้องกันตนเองเวลาเข้าสังคม การดูแลตนเองเมื่อยามติดโรค

ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พยายามติดต่อสื่อสารกับลูก ๆ เสมอ เนื่องจากมี นักศึกษาบางส่วนจากบ้านมาใช้ชีวิตที่มหาวิทยาลัย และเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น พ่อ แม่ ผู้ปกครองก็ควรที่จะลดบทบาททางอำนาจเพิ่มความเป็นกันเองภายในครอบครัวมากยิ่งขึ้น พยายามสร้างค่านิยมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกต้องในการใช้ชีวิตประจำวันและใช้เป็นพื้นที่ในการหาข้อมูลข่าวสารในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และที่สำคัญคือ ผู้ปกครองควรที่จะพยายามศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เชี่ยวชาญมากพอที่จะสร้างช่องทางในการสื่อสารกับบุตรหลานและเป็นการสร้างความสนิทสนม ลดช่องว่างระหว่างวัย

6.3.2 สถานศึกษา คณะกรรมาธิการฯ คณาจารย์พยายามคอยให้คำชี้แนะ อบรม ไปพร้อม ๆ กับการให้ความรัก ความสนิทสนม เพื่อสร้างความเข้าใจแก่บรรดานักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาที่จากบ้านมาพักอาศัยที่หอพัก ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาหรือกิจกรรมเสริม นอกหลักสูตรก็ควรสอดแทรกการปลูกจิตสำนึก การใช้วิจารณญาณในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการแนะนำในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์เชื้อไวรัสโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากสื่อออนไลน์ที่เชื่อถือได้ ทั้งนี้ตัวอาจารย์เองก็ต้องเป็นแบบอย่างในการป้องกันการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ รวมถึงใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการหาข้อมูลข่าวสารเพื่อรู้เท่าทันในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

6.3.3 ภาครัฐบาล เอกชน ในฐานะที่เป็นองค์กรระดับภูมิภาคและประเทศ ภาครัฐบาล นำโดยกระทรวงไอซีทีร่วมมือกับภาคเอกชน สื่อมวลชน เจ้าของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ผลิตคอนเท้นท์ เจ้าของโครงข่าย ในการช่วยกำกับดูแลผู้ผลิตสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้มงวดโดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตมีการเอาัดเอาเปรียบผู้บริโภคจากการนำเสนอเนื้อหาที่หลอกลวงประชาชน โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องการสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ทั้งภาครัฐ เอกชนจำเป็นต้องร่วมมือกันในการจัดการและสอดส่องดูแลมีจรรยาบรรณที่แฝงตัวมากับสื่อออนไลน์เหล่านี้ ทั้งการจัดกิจกรรมรณรงค์ในเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อ ๆ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก็เป็นแผนงานต้น ๆ ที่ภาครัฐจะต้องทำการร่วมกับภาคเอกชนที่จะต้องทำเป็นวาระเร่งด่วน ผ่านการใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างเข้มงวด เช่น พรบ.การกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์ พรบ.พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พรบ.ลิขสิทธิ์ ฯลฯ ทั้งนี้การดำเนินการจะต้องไม่เป็นการกีดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการติดต่อสื่อสาร ตามมาตราที่ 34 รวมถึงการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคลตามมาตราที่ 32 ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญไทย

6.4.4 นักศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์จะต้องรู้เท่าทันตนเอง มีวินัย รับผิดชอบ รวมทั้งแบ่งเวลาให้เหมาะสมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการเรียน การเล่น การใช้ชีวิต รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนควรมีสติ วิจารณญาณในการเลือกรับสื่อสังคม

ออนไลน์ที่เหมาะสมและพยายามแสวงหาความรู้จากสื่อดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันการติดเชื้อและแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พร้อมทั้งปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยให้นักถึงคนในครอบครัวเป็นสำคัญ เนื่องจากนักศึกษาเป็นวัยที่เจอสังคมค่อนข้างบ่อยและมีความเสี่ยงที่จำติดเชื้อได้สูงและจะเป็นตัวการในการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นั่นเอง

ในส่วนของทั้ง 4 สถาบันที่ปรากฏในส่วนอภิปรายผลนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรภา ธีอ้อมรณิข (2565) ที่กล่าวถึงความพร้อมในการรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ขององค์กรและสถาบันต่าง ๆ นั้น เชื่อว่าจะเกิดขึ้นได้ในทันทีทันใด แต่เป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ และสร้างความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานในสังคมหลายภาคส่วนเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวยังถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ที่สร้างความตื่นตระหนกให้กับผู้คนไปทั่วโลกไม่เว้นแม้แต่ในประเทศไทย แต่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคระบาดดังกล่าวยังมีไม่มากนัก จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของข่าวปลอมได้ง่ายดังนั้นการที่จะยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวปลอม ควรเริ่มตั้งแต่ภาคสื่อมวลชนทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนนำเสนอ เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอม และงดนำเสนอข่าวที่ยังไม่ได้ตรวจสอบแหล่งที่มาอย่างชัดเจน ซึ่งแน่นอนว่าย่อมมีส่วนช่วยหยุดยั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารที่เป็นเท็จดังนั้นสถาบันครอบครัวที่ต้องมีการให้ความรู้กับคนในครอบครัวเกี่ยวกับการรู้เท่าทันการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งเป็นบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีการวางนโยบายทางการศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ โดยสถาบันการศึกษาทุกระดับต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้สอนในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ และควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการรับมือกับการแพร่ระบาดของข่าวสาร และวิธีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงปลูกฝังให้มีความกล้าแสดงออกเมื่อพบข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ โดยกล้าแสดงความคิดเห็น การแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง รวมถึงการแชร์ต่อเพื่อให้บุคคลอื่นในสังคมเห็นว่าเป็นข้อมูลที่เป็นเท็จ อีกทั้งหน่วยงาน ภาครัฐที่ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว โดยการให้ความรู้กับภาคประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งนี้หากหลายภาคส่วนให้ความร่วมมือกันในการยับยั้งการแพร่ระบาดของข่าวสารที่เป็นเท็จ ย่อมส่งผลให้สามารถหยุดยั้งพายุแห่งข้อมูลข่าวสารที่แพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็ว ช่วยให้สังคมมีการตื่นรู้ ให้ความสำคัญกับรู้เท่าทันสื่อ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวที่เป็นเท็จ และหันมาเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณได้มากขึ้น

ในส่วนของหัวข้อแนวทางในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายสรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 รูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันโรคติดต่ออุบัติใหม่ COVID-19 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่สังกัดมหาวิทยาลัยในจังหวัดพิษณุโลก

7. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

7.1 ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถเป็นข้อมูลให้กับผู้สอน ในการบูรณาการรู้เท่าทันสื่อ ในฝึกปฏิบัติวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการป้องกันและการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา ตามการออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านรู้เท่าทันสื่อ

7.2 สถาบันทางการศึกษา สถาบันการด้านสาธารณสุข ทั้งภาครัฐบาล เอกชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่รับจากการศึกษาครั้งนี้ไปพัฒนาแนวทางการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อใช้ประโยชน์ในการดูแลตนเองและครอบครัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อดังกล่าว

7.3 ภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ความรู้เพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ผ่านช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นช่องทางในการส่งเสริมความรู้ ความสามารถ และทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์สำหรับกลุ่มวัยรุ่น ตลอดจนวัยอื่น ๆ

7.4 สำหรับผู้ปกครองและคนในครอบครัวควรเปิดใจ เรียนรู้การใช้งานสื่อดิจิทัล และเครือข่ายสังคมออนไลน์จากกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์ทางดิจิทัลมากกว่า เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันสื่อในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยผู้ใหญ่อาจใช้ประสบการณ์การดำเนินชีวิตจริง ช่วยแนะนำกลุ่มนักศึกษา ในการใช้งาน อย่างรู้เท่าทัน และสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในการประยุกต์กับการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

8. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

8.1 ควรศึกษาวิจัยในเรื่องของการพัฒนารูปแบบการสอนหรือการพัฒนาหลักสูตรอบรมเพื่อเป็นการเสริมการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

8.2 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยในการวิจัยครั้งต่อไป อาจนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป เช่น ระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถขยายขอบเขตไปยังกลุ่มวัยอื่น ๆ ได้เช่นกัน

8.3 จากการศึกษาในส่วนของ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีการเก็บข้อมูลเพียงแค่การสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้น เพื่อความลุ่มลึกของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ จึงเพิ่มการเก็บข้อมูลในส่วนของ การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เอกสารเข้ามาด้วย

8.4 เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำศึกษาถึงการรู้เท่าทันสื่อประเภทอื่น ๆ ในการการแพร่

ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรืออาจทำการศึกษาเปรียบเทียบกับ การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์กับสื่อประเภทอื่น ๆ ด้วย

8.5 ควรเพิ่มส่วนการสัมภาษณ์บุคลากรในวงการการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาด

8.6 ทั้งนี้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นั้นได้คลี่คลายลงแล้ว ดังนั้นจึงสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการรู้เท่าทันด้านสื่อสาร ในภาวะวิกฤต หรือการสื่อสารด้านสุขภาพด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมควบคุมโรค. กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กันยารัตน์ อุบลวรรณ, นัยนา ภูลม, จีราภรณ์ ชื่นฉ่ำ และวิยะการ แสงหัวช้าง. (2566). การรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 17(1), 354-367. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/RHPC9Journal/article/view/260907>
- จินตนา ตันสุวรรณนนท์, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร และชญญา ลีศรีตรุษพ่าย.. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญาของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพฤติกรรมการสื่อสาร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)*, 16(1), 122-135. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/504/448>
- จุฬารัตน์ บุษบก. (2561). *การพัฒนารูปแบบการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. โครงการวิจัยทุนอุดหนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=41&ReclD=1322&obj_id=3773&showmenu=no
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2557). *การสื่อสารเพื่อการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศจากสื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต ไม้ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/STOU.the.2014.4
- ประมะ สตะเวทิน. (2546). *หลักนิเทศศาสตร์*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพการพิมพ์.
- พัชรภา เอื้ออมรวนิช. (2565). โควิด 19 กับการรู้เท่าทันการแพร่ระบาดของข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 6(2), 29-36. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/rdibsrj/article/view/254217>
- พิชญา สกลวิทย์, อังคณา อ่อนธานี และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2564). การออกแบบการสื่อสารในรูปแบบวิถีใหม่. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 12(3), 127-138. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/view/247322/169410>
- พีระ จิระโสภณ, ทัดทกานต์ ดวงรัตน์, มนต์ ขอเจริญ, ชนัญสุรา อรณพ ญ อยู่ธยา, อุษา รุ่งโรจน์การคำ, โสภัทร นาสวัสดิ์ และณัฏฐิษฐ์ สิริปัญญาธนกิจ. (2559). *ความรู้เท่าทันการสื่อสารยุคดิจิทัลกับบทบาทในการกำหนดแนวทางการปฏิรูปการสื่อสารในสังคมไทย*. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <https://libdoc.dpu.ac.th/research/159568.pdf>
- ภาสกร จิตรไคร์ครวญ. (2553). *เทคโนโลยีของสื่อใหม่และการนำเสนอตัวตนต่อสังคมกับพฤติกรรมการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ดีพิมพ์)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/CU.the.2010.519
- เมธาวิ จำเนียร. (2564). การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสุขภาพะยาวชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 10(2), 1-9. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/NBU/article/view/247619>

รุจิกาญจน์ ธนาเศรษฐ์สุนทร . (2561). การรู้เท่าทันสื่อใหม่ของนักเรียนระดับมัธยมปลายในเขตอำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร. https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=94&Reclid=9449&obj_id=89614&showmenu=no

ศุภกร จุฑะพล และบุหงา ชัยสุวรรณ. (2559). ทักษะคิดต่อการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการดำเนินชีวิตและความคล่องดัดใจของกลุ่มดัดจริตเนทีฟ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(2), 313-329. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/68667/55919>

ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม ประเทศไทย. (31 พฤษภาคม 2565). ข่าวปลอม อย่าแชร์! หน้ากากอนามัยที่ไม่ระบุ VFE จะไม่สามารถป้องกันไวรัสได้. Anti-Fake News Center Thailand. <https://www.anti-fakenewscenter.com/ผลิตภัณฑ์สุขภาพ/ข่าวปลอม-อย่าแชร์-หน้ากาก-3/>

การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. <https://www.etda.or.th/getattachment/78750426-4a58-4c36-85d3-d1c11c3db1f3/IUB-65-Final.pdf.aspx>

สรานนท์ อินทนนท์. (2562). รู้เท่าทันข่าว. มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและวัยรุ่น.

สุภารักษ์ จุฑระกุล. (2559). ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟ. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(1), 99-118. http://jms.cru.ac.th/datas/MU_36_1_2559.pdf

สุภิญญา กลางณรงค์ และณภัทร เรืองนภากุล. (18 เมษายน 2564). ความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลกับการรับมือด้านมีดออนไลน์ในวิถีปรกติใหม่. Cofact (โคแฟค). <https://blog.cofact.org/digitalcitizen/>

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2556). 100 เรื่องน่ารู้ ผู้บริโภคสื่อวิทยุ-โทรทัศน์. สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ETDA. (9 เมษายน 2564). ETDA เผยผลสำรวจ IUB 63 คนไทยใช้เน็ตยังไม่ไหว เกือบครึ่งวัน โควิด-19 มีส่วน. สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. <https://www.etda.or.th/th/newsevents/pr-news/ETDA-released-IUB-2020.aspx>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (31 พฤษภาคม 256๖). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ปีพ.ศ.2563. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/เทคโนโลยีสารสนเทศ/เทคโนโลยีในครัวเรือน>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (30 สิงหาคม 2564). ระบุเผยแพร่สารสนเทศอุดมศึกษา/สถิติอุดมศึกษา ประจำทอม 1/2563. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. https://info.mhesi.go.th/homestat_std.php

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก. (11 มกราคม 256๔). ข่าวประชาสัมพันธ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จังหวัดพิษณุโลก. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก. <http://www.plkhealth.go.th/www/news.php>

อุษา บิ๊กกินส์. (2554). มองฝรั่งเศสสร้างหลักสูตรรู้เท่าทันสื่อแบบไทยรู้ทันสื่อ. สำนักพิมพ์ออฟเช็ทรีเอช. Positioningmagazine. (16 พฤศจิกายน 2563). เมื่อวิถี 'New Normal' กำลังยังสร้าง 'ความเหลื่อมล้ำ' ให้คนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตไม่ได้. Positioningmagazine. <https://positioningmag.com/1306152>

ภาษาอังกฤษ

- Bologa, R., Lupu, A., & Sabau, G. (2007). *Measuring the Efficiency of the Accelerated Knowledge Sharing Systems Used in the Education of Young Software Developers*. Proceedings of the 7th WSEAS International Conference on Applied Informatics and Communications, Athens, Greece, August 24-26. https://www.researchgate.net/publication/239812413_Measuring_the_Efficiency_of_the_Accelerated_Knowledge_Sharing_Systems_Used_in_the_Education_of_Young_Software_Developers
- Center for Media Literacy. (2008). *Literacy for the 21st century : An overview & orientation guide to media literacy education* (2nd ed.). Center for Media Literacy. https://www.medialit.org/sites/default/files/01a_mlkorientation_rev2_0.pdf
- Livingstone, S. et. al (2 February 2005). *Internet literacy among children and young people: findings from the UK Children Go Online project*. LSE Research Online. <https://eprints.lse.ac.uk/397/1/UKCGOonlineLiteracy.pdf>
- Moonsun C.A., (2016). *Concept Analysis of Digital Citizenship for Democratic Citizenship Education in the Internet Age*. *Theory & Research in Social Education* 2016, 44, 565-607. <https://www.tandfonline.com/doi/ful/10.1080/00933104.2016.1210549>
- Potter, W.J., (2005). *Media literacy* (ed.). Sage.
- Stead, B, A. (2017). Berlo's Communication Process Model as Applied to the Behavioral Theories of Maslow, Herzberg, and McGregor. *Academy of Management Journal*, 15(3), 389-394. <https://journals.aom.org/doi/10.5465/254868>
- Zhu, L., Gong, N., Liu, B., Lu, X., Chen, D., Chen, S.,... Chen, Z. (2020). Coronavirus disease 2019 pneumonia in immunosuppressed renal transplant recipients: a summary of 10 confirmed cases in Wuhan, China. *Eur Urol*, 77(6), 748-754. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7166037/>